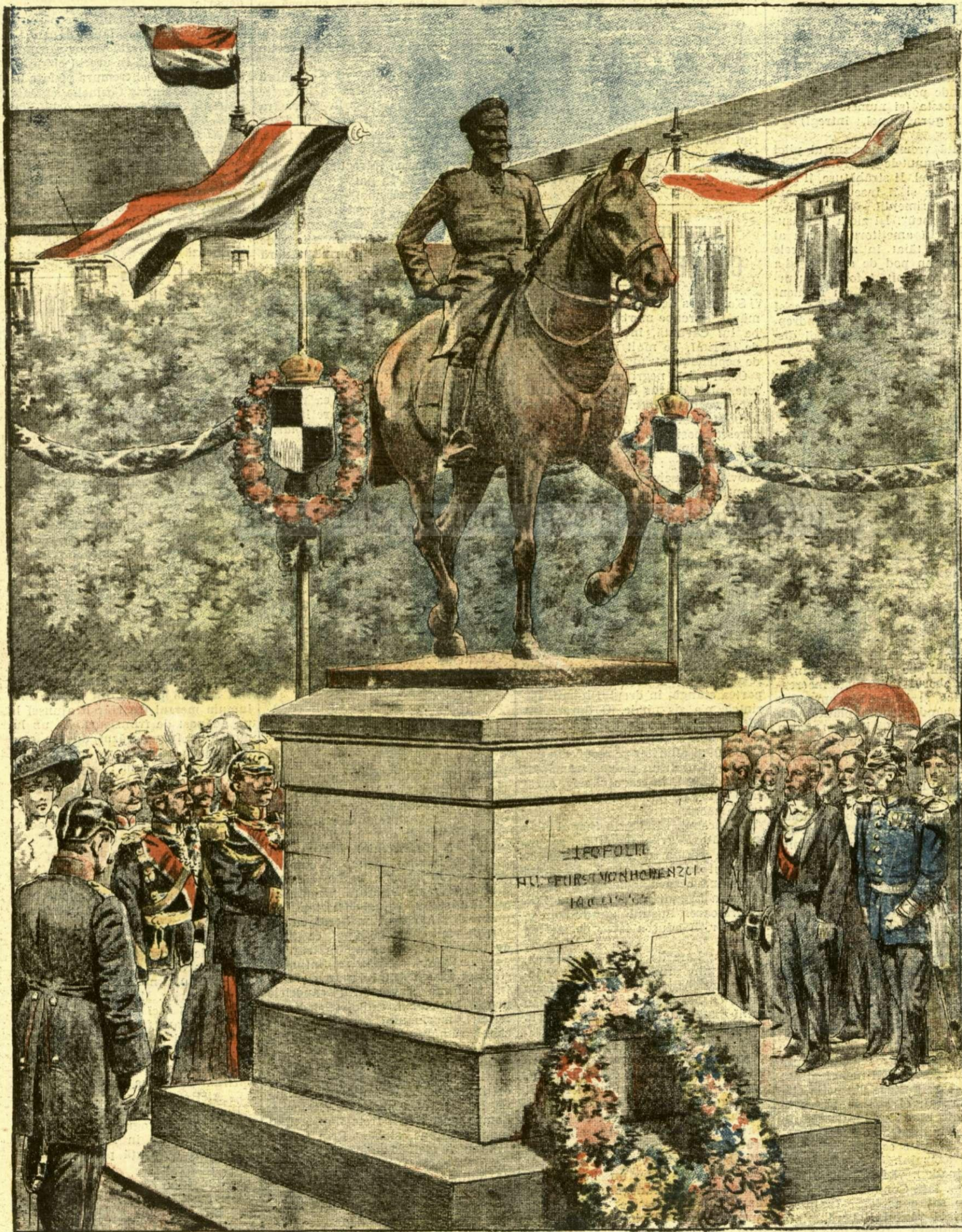

UNIVERSUL LITERAR

Develirea statuei prințului Leopold de Hohenzollern la Sigmaringen. — (Vezi explicație)

NOTELE SAPTĂMĂNII

UN EROU

Hotărât! Nu mai e nimic cu nepu-
tință pentru aviatori; imposibilul
chiar devine, cu dănsii, o realitate.

După trecerea canalului Mănecei,
după drumul de la Londra la Man-
chester și cel de la Paris la Londra,
un om s-a cător a făcut formidabila
trecere a Alpilor.

După spațiu, după mare, iată a-
cum și muntele învins.

Ca vulturul, mai sus de cât vultu-
rul, un om a planat deasupra vârful-
rilor scânteietoare, deasupra abisuri-
lor și prăpăstiilor, deasupra toren-
țelor ce se rostogolesc, deasupra in-
grozitorului haos care nu îngăduie
popas, unde popasul e moartea.

Omul acesta (și numele lui este
astăzi în gura lumii întregi) e
Chavez.

De multă vreme îndrăznețul pilot
își pândea muntele și vroia să se
lupte cu dănsul. Îl străbătuse, îl son-
dase, îl suise și îl înscannase toate
groznicile primejdii.

„Va fi al meu”, își zicea el măsur-
rând din ochi amănunțit defileul al
Simplonului, iată în zăpezile cele
veșnice, ca un pod de argint; și a
fost al lui. A pornit. A fost văzut ur-
când spre cer, planând un moment
deasupra ghetarilor, ca pasărea ce-și
caută drumul în spațiu, apoi îndrep-
tându-se către Simplon și apoi dis-
parând.

CHAVEZ

Chavez intrase în groznicul „gât
al iadului” și peste câteva minute
de la Ivella și apoi de la Domodos-
sola, adică de cealaltă parte a Alpi-
lor Lepontini, pe pământ italian, i
se salută zborul îndrăzneț, încerca-
rea titanică și izbânda supraome-
nească. Izbândă scump plătită, du-
pă cum se știe. Căci, și acolo, soarta
întâului om sburător, cum s'a spus
în Italia, a trebuit să se năruiască
asupra triumfătorului.

În momentul în care Chavez, după
ce trecuse peste Domodossola, se co-
bora într'un îndrăzneț zbor planat,
un obstacol îl sili să reia zborul. De
odată însă, aparatul șovăi; aripile
monoplanului se strânsă pe sche-
let, și nenorocitul se zdrobi de pământ
într-o învălmășeală de pânzărie
și lemnărie. Muntele, învins, își
lua revanșa.

În cădere, Chavez își frânsese pi-
cioarele și comotia cerebrală îl făcu
să-și răscumpere pe un pat de spital
îndrăzneța victorie. Căci, în istoria
aviationei nu este fapt mai glorios
și, după dănsul, nu se vede unde se
va mai opri îndrăzneala omenească.

Chavez a murit. A murit ca un e-
rou pe câmpul de glorie.

O! agonia aceea groznică a omu-
lui care atinsese culmi nemaî atinse
în spațiu, care gustase din beția stă-
pânirii cerului; o! agonia aceea în
care vedenia munților încălecați ră-
mănea fixă în mintea ce se întuneca,
după ce stăpânise cea mai albastră
lumină a azurului.

„Văd zăpada... văd stâncile... iată
Monsera... iată Gondul... acolo, de-
parte... ce sat e acolo?... Înainte...
înainte... iată vântul... șueră... iată
vârful... spulberă... De ce urlă mun-
tele?... De ce face atâta zgomot?...
De ce... De ce?...”

Și vedenia de slavă supremă a
moribundului s'întunecă o clipă.

„Înainte... înainte... iată Milanul...”

iată Domul... Dar de ce nu strigă
lumea?... De ce nu aplaudă?... De ce
e atât de tristă toată lumea?... De
ce? De ce?...”

Și nu vrea să moară eroul și cu
mintea ce se stinge vede cerul, cerul
cucerit:

„Mai sus, mai sus... tot mai sus...
până la stele!”

Într-o ultimă pulsație a inimii pe
care omul jinduit de gloria stelelor
zadarnic încercă să o rețină într-o
ultimă încercare a brațului, eroul
a murit. Chavez s'a stins cu privi-
rea îndreptată spre maiestrosul
Monsera: privirea biruitorului spre
biruit.

O epopee întreagă în răstimp de
câteva zile, de câteva ceasuri, o e-
popee pe care o vor cânta poezii vre-
murilor viitoare în fața monumentu-
lui ce se va ridica la Domodossola
în amintirea întâului om care a
zburat ca vulturii pe deasupra ză-
pezilor eterne, în fața celor două a-
ripă sfărâmate ce vor fi păstrate vii-
torimei, celor două aripă ale moder-
nului Icaru.

A.

SUFLETE INTUNECATE

CÂNTECUL DURERII

S'a întors de le țintirim sfâșiat, a-
mărât, aproape mort de durere. Bar-
ba lui Căruntă, încălțată și umedă
de lacrimi, de mult n'a simțit dinți
de peptene printr'ânsa.

Ochii mici, negri ca două mărge-
luțe, plini de răs dulce altă dată,
zac, uscați de lacrimi, sub pleoape-
le boțite, infundați în cap c'abea se
zăresc, obosiți de nesomn și întunecați
de chin sfâșietor. Antereul pare
mut mai larg: curge de pe trupul
istovit de zbucium. Fața uscată, pă-
mântie, cu umerii obrazilor oșiți în
afară, arată că durerea a suferit i-
nima, omul, care înaintea morții
n'are nici o putere de împotrivi.

... Trei săptămâni a zăcut. Trei
săptămâni! — lungi ca trei ani; ca
trei veșnici! Prin mintea Părintelui
Costache Angheloseu trec toate întim-
plările din urmă în șiruri de visuri
fioroase. Trec toate-toate!

Nici nu-și aduce minte cum s'a în-
tâmpiat. I-a spus într-o dimineață:
— „Părinte... Costache tare mă do-
are-aici”, — și-a arătat cu mâna în
partea stângă, în dreptul inimii. Pă-
rintele n'a zis nimic. O durere tre-
cătoare, gândea el. Și trei săptămâ-
ni durerea a ținut-o în pat, robită
chinului și oftărilor ce escau din pie-
pul ei ca dintr'un codru frământat
de vânt. Aici, în etăcutul mic, curat
ca o cutie, pe patul de lângă fereas-
tră, a zăcut.

La început, când prin timpul ei se
mai zbătea o aripă de putere, se scu-
la și se rezema cu mâinele albe de
pervazul ferestrei. Afară, începutul
detoamnă cernea melancolic și se
strecura în sufletul ei, ca o răceală
esturătoare. Pustiul grădinilor, o-
goarelor, îl aducea izvor de lacrimi
în ochi.

Privea lanurile tăiate de porumb,
îndepărtate, urmărea câte-un car în-
cercat cu strujeni ce venea pe drum
încet, cu boi grași la jug, fugea cu
ochii după câte-o păsărică ce săgeta
liniștea văzduhului albăstriu, ori ră-
mănea cu ochii fixi deasupra târ-
gusorului Frumușica, tăcut, se
întindea în două uliți de case vechi,
departe de coasta unui deal rugenit
de frigul toamnei. Glugile de po-
rumb, încinse cu carpent de bostan,
stău încremenite în melancolia ce se
scutură de sus, din cerul de culoarea
plumbului, printre razele aurite de
soare. Ici colo câte un bostan roș,
așteaptă să fie strâns. Muma cel albi
mari cât banița, se mai țin de
curpeni. La rădăcina stogului din
fund, câinele, strâns colac, îi dă
fior de iarnă. Vânt nu-i. A perit un-
deva.

Fire de palanjen, ca o urzeală de
fire de argint, trecură, sprijinite de
vre-un fir deburiană saă de vre-o

crenguță de copac. Alte fire rupte se
zăresc plund prin liniștea dureroa-
să, pân'saniua undeva. Câteva bu-
rueni nalte, fără frunze, dau înfăți-
șare de paragină ținutului. Și peste
tot locul, coana preotească își poartă
privirea bolnavă, ca și cum ar vrea
să-și ia rămas bun de la toate.

Ochii ei negri, dulci, se umplu de
lacrimi pornite din amarul închis în
inimă. Gura mică, cât un ban de
douăzeci, se strânge, înăbușind un
oftat. Peste templele albe, cu pielea
strevezie întinsă, suvițe de păr ca a-
banosul, cad în dezordine, triste
parcă. Haina neagră, strânsă pe
trup aldată, e largă acum și prin
deschizătura dela gât se zărește pla-
ca peptului alb, strălucitoare, ca un
ochiu de apă.

În liniștea etacului pare-o umbră
ce s'a oprit la fereastră să întunece
odăița. Și de-afară, prin fereastra
ușor aburită, se scurge tristețea
toamnei, cu tot pustiul ei, ca o fășie,
pe care n'ovezi dar o simți.

Uneori, ceasuri întregi stă cu ochii
închiși, lungită în pat, cu capul cu-
fundat în pernele moi, de puf. S'a-
tunc, din pacea etacului parcă, se
desprinde-un fir, ca de pe-un mosor
nevăzut: firul amintirilor. Se vede
cu cincisprezece ani în urmă, tânăr
și frumoasă ca o floare. Vede, defi-
lând prin ochii minții ei, toți tinerii
de atunci, din toate satele de prin
prejur. Rădenii, Feredeni, Deleni,
până la Hărău, Flămânzi, Copă-
lău și toate ținuturile până la Boto-
șani, erau pline de fatima frumuse-
ții ei. Veneau tineri frumoși, gătiți
în haine strânse pe trup, dulci și
cumpăniți la vorbă. Dar ea nu, nu
se înfiora de loc. Și-i răsare în min-
te și părintele Costache, seminaris-
tul. Mărunt, cu părul negru, cu o-
chii străluciți ca argintul viu. Și
ea a oftat și Costache a clipit cu în-
țeles din ochi și treaba s'a făcut, re-
pede repede, pe negândite. Și în u-
rechii, ca adus de vânt, îi vine ecoul
unui cântec, ce i-l-a cântat întâi, cu
glasul limpede ca izvorul, seminaris-
tul Costache.

Toți au plâns atunci și părintele,
tatăl ei, l-a sărutat, iar ea s'a ascuns
aici, în etăcut și și-a șters ochii de
lacrimi. Cele mai dulci lacrimi ale
tineretii! Și cele ce nu se uită și nu
mai vin!...

Când deschidea ochii umezi, pă-
rintele era la picioarele ei, abătut,
cu fața trasă.

— Părinte... tu ești, tu, părinte?
— Eă, dragă, eă. Vrei ceva? — și
glasul lui avea răsfărângeri de duio-
șie.

— Nu, nu vreau nimic Costache.
Părea că văd un tânăr, un semina-
rist! Dar nu, nu! Mi s'a părut nu-
mai! Și ofta din greu, ca un răsu-
flet de foi, și părintele clătina din cap,
desnădăjduit și din ochii ascunși
în umbra sprâncenilor stufoase se
stecurau lacrimi multe, ce suruiaș
pe obraz, în jos, pe barba căruntă
înainte devreme. De-afară veneau fășii
aurite de soare, valuri de tristețe, ori
umbre din amurgul mohorât, cu of-
tări de vânt chinuite, lungi, ca țigete
de durere, ce părundeau în trup ca
ace de giată. Zarea se întuneca
treptat, glasul vântului murea, și sus,
în înălțime s'aprindeau candelule
noptii. Iar etacul, cuibul celei dintâi
fericiri, mormântul celor dintâi la-
crimi, rămănea mut, ca un cadavru
și plin de durere.

Oh!, nopțile, lungile nopți nesfâr-
șite! La picioarele ei, mut de durere,
ori ingenuchiat, cu mâna ei în mâ-
na lui, străjuia părintele Costache.
Lampa ardea în părete împrăștiind
lumina slabă, slabă. Prin fereas-
tră veneau fășii de umbră rece, ce dau
fior. Ea zăcea sub cuvertura de lă-
nă, întinsă și slabă ca niște moaște.
Lumina slabă a lămpii așternea și
mai multă gălbineală pe fața ei us-
cată. Obrajii, în lumină, păreau fă-
cuți din lut, și de n'ar fi văzut cum
se mișcă cuvertura, în răsuflările
greaie, ar fi zis că părintele aplecat
asupra patului, e un călugăr ce șop-
tește în gând o rugăciune pentru o-
dihna sufletului moartei.

Rare ori deschidea ochii, ștersi, a
dănciți în fundul capului.

„Tu ești Costache? — și glasul ei
moale se stinge, fără ecou, ca un
sfat ușor. Alte ori lumina-i făcea rău.
Spunea să stingă lampa. Atunci, nu-
mai candela de la icoana lumina u-
șor mormântul odăiței, ca lumânarea
unui sfeșnic! Se pornea uneori vânt
turbat ce șuiera, ca un haiduc, prin-
tre cercevelele ferestrii.

S'auzeau copacii cu frunzele uscate,
ruginite, cum s'apleacă, văjând, of-
tând, ca niște armonice îndepărtate.
Câte un câine urla undeva, în sat,
departe.

Urta — și părintelui i se părea că
urlă afară, în ușă, lângă dănsul, în
sufletul lui și multă vreme răsunetul
urletului îi ținea în urechi chinuitor.
Lumina candelii tremura pe fața bol-
navei și părintele Costache, cu capul
îndreptat spre icoana, cu ochii des-
chiși mari, țintă în ochii buni și mi-
lostivi ai Maicei Domnului, rostea o
rugăciune, ruptă din inimă, o rugă-
ciune lungă, dureroasă, cerând pace
și putere sufletului și trupului bol-
navei ce zăcea în fața lui, cu ochii în-
chiși, cu mâna rece ca ghiata în mâ-
na lui, cu sufletul strâns în cleștele
chinului fără sfârșit.

(Urmează).

D. Iov Sofferino

LITERATURA RUSĂ

BIRIUC

de

IVAN TURGHENIEV

Într-o zi mă întorceam de la vâ-
nat în trăsura mea. Aveam vre-o
opt verște până acasă.

Tata mea cea bună bătea cu pas
regulat și repede drumul plin de
praf. Din vreme în vreme dedea câte
un nechezat. Furtuna se grămădise
în văzduh. Se ridicase înaintea mea
un nor vânat. Căldura înăbușitoare
se schimbă de odată într-o răcoare
pătrunzătoare și umedă. Drumul
meu șerpuia printre niște tufișuri
dese de alun. Trăsura mi se prin-
dea într'una de rădăcinile nodu-
roase ale bătrânilor stejari. De-
odată calul începu să se înfricoșeze,
vântul mântos se ridică cu vuet în
pădure. Incepu a pica stropi de
ploaie de frunze; deodată, un fulger
urmat de trăsnet, ce brăzdasă cerul.
Din această pricină fui nevoit a-mi
înmuia mersul. În sfârșit ajunsei la
un adăpost de frunzișuri. La un lu-
minat de fulger văzui un om care
mergea de aceiaș parte a drumului.

Un strigăt răsună:

— Cine ești tu?

— Dar tu?

— Sunt pădurarul.

Eă îl spusese numele, după aceea
pădurarul începu a-mi vorbi.

— Da! știă acas' te duci.

— Ia-auzi vijelia?

— E tare mănioasă.

— Mi se pare că are să plouă, vor-
bi pădurarul. Vrei să vii la mine în
bordei?

— Vreau.

— Aide să mergem.

Pădurarul se apropie de iapă, o
luă de frâu și mă scoase din făgașul
care ne oprise. Mă agățasem de peri-
na trăsorei căci se clătina ca o bar-
că pe o mare furtunoasă. Biriuc o
îndemna și o biciuia. Pădurarul
mergea în umbră ca o năluca.După ce trecurăm prin pădure, ne
oprirăm dinaintea bordeiului.

Aici este boierul...

Poarta se deschise și câinii înce-
pură a lătra în ogradă.Ridical ochii; în lumina fulgere-
lor, văzui o casuță pitită în mijlo-
cul tufișurilor.Biriuc legă calul de gard și se
duse de bătu în ușă.— Iacă în dată! strigă un glas de
copil, după ce Biriuc bătu în ușă.Deodată zăvorul serășni, o fetiță
ca de vreo doisprezece ani ne des-
chise ușa. Pădurarul vorbi:Luminează boierului; căci eă
mă duc să duc căruța sub șopron.

Fata ridică ochii mari și sfioși

către mine, și-mi făcu cu mâna semn să merg după ea. Bordeiul pădurarului avea numai o încăpere joasă și afumată.

Coșocul vechiu, rupt era atârnat într'un cuiu. Pe perete era o pușcă, cu două săculețe de cârpă veche. O flacăra a unei găzarnice asvârlea în întinerie o lumină săracă. În mijlocul bordeiului sta un leagăn. Fata stinse felinarul, se așeză pe un scaun și începu a clătina încet leagănul. Era tăcere, numai răsufletul găfâitor se auzea în bordel.

Ea întrebă fata:

— Ești numai tu singură?

Sunt singură... răspunse fata sfioasă.

— Ești fata pădurarului?

— Da.

Deodată ușa se deschise și Biriuc intră. El lăsa felinarul jos, aprinse un cibril și aprinse luminarea de seară de pe masă. Cercetai din ochi gazda. N'am mai văzut așa om voit. Înalt, pieptos, lat în spate și mijlocul bine rotunjit. Mușchii tari și vânjoși. O barbă neagră îi acoperea chipul bărbătesc și aspru; avea și niște sprâncene negre și stufoase. El întrebă cum îl cheamă:

— Toma — răspunse —, dar porecla mi-e Biriuc...

De multe ori îmi vorbise Iermalai și țărani de acest Biriuc. Toți se temeau de el ca de trăznit. Mulți i-au purtat Sâmbetele, dar tot degeaba. Deodată își scoase toporul și începu să cioplească un lemn.

— Ai nevastă?

— Nu! răspunse; de trei luni mi-a murit...

Fata ședea tot pe scaun clătinau leagănul sărăcăcios. O întrebă:

— Cum te cheamă?

— Ulița...

Biriuc intră și începu a vorbi.

— Furtuna are să se potolească. Dacă vrei să te scot la marginea pădurii...

Începu să mă pregătesc de plecare. Pădurarul luă pușca și o încercă dacă e plină.

— De ce îți pușca?

— Ai să vezi; fac rămășiță că la vale de câmp. Cobalii e cineva care fură lemne. Ai afară să auzi, că de aici nu se aude.

Eșirăm amândoi afară.

Biriuc îmi vorbi:

— Auzi! Uită-te ce vreme și-au ales păcătoșii.

Biriuc se duse de scoase trăsura de sub șopron și zise iară:

— Le arăt eu. Dacă le-o mai trebui lemne, păcatul meu să fie.

— Ascultă Biriuc, să lăsăm trăsura aici, și să te însoțesc până la răpă.

Pomurăm. Biriuc mergea înaintea mea, eu mergeam după el.

— Ascultă cum răsună securea.

Ei au auziam nimic.

De odată se auzi o părăitură; i-au tăiat.

— Nezi boierule dumneata aici. Îmi zise pădurarul.

Se pili și începu să meargă, ținând pușca deasupra capului. De odată auzii glasul pădurarului:

— Nai să-mi scapi tu din ghiare!

Mă dușei repede spre locul de unde venea glasul lui Biriuc.

Biriuc îl trântise jos și îl ținea înțins. Văzuți un păcătos cu obrăjii mundați și lîngă el un cal bătrân. Biriuc luă pe țaran de gât și pe cal de căpăstru și porni. Dar țaranul îi spusese să ia și securea. Biriuc se plecă de la securea.

Când mergeam spre bordeiul se puse pe ploaie. D'abia am ajuns acasă. Țaranul se așeză pe o ladă, și Biriuc începu să-mi vorbească.

Nu poți pleca boierule, pe așa vreme urâtă. Așază-te pe pat boierule, de te odihnește, căci pe acest păcătos îl închid alături.

— Biriuc, ascultă, nu-l închide, lasă-l în voia Domnului.

Moșneagul ședea liniștit pe o ladă; era slab și prăpădit.

Fata adormise.

Moșul începu să zică:

— Toma Biriuc! Toma, Toma...

— Ce vrei?

— Dă-mi drumul!

MAGISTRAȚII NOSTRI

D-1 MATEIU A. BALȘ

D. Mateiu A. Balș este una din ilustrațiunile de seamă ale magistraturii noastre.

Scoborător al unei vechi familii românești, d-sa a adus în îndeplinire funcțiunei sale marelă spirit de dreptate și iubire de adevăr ce a însuflețit totdeauna pe vechii boieri români, și l-a făcut astfel să urce repede primele trepte ale magistraturii.

Cu studiile începute în Elveția, unde se și născuse, desăvârșite la facultatea de drept din Capitală, d. M. A. Balș a intrat mai întâi în administrația ministerului de domenii, pentru ca după un an să intre în magistratură, ca judecător supleant la trib. Covurlui.

Din 1899 face parte din magistratura trib. Ilfov, cu o scurtă intrer-

pere în care a prezidat tribunalul de Constanța. Președinte de tribunal în Capitală apoi, d. Balș a condus pe rând secțiunea a treia și apoi secțiunea comercială a acestui tribunal, până la 1909, când a fost înaintat inspector al tribunalelor și judecătorilor de pace.

Întreaga d-sale carieră de magistrat e însemnată de spiritul superior al justiției și nici unul din cei ce au avut prilejul a solicita de la d-sa aplicarea legilor n'a avut să se îndoiască un moment că sta în fața adevăratului magistrat, convins de rolul său superior social și moral.

Magistratura noastră e mândră de a avea în sânul ei personalități de seama d-lui Mateiu A. Balș.

Ygrec

SONET PROFAN

Când îți înalți privirea la dănoasă
Spre chipul meu și îngrit de vremuri,
Și când cucernic ruga tu ție tremuri,
Măicuto mi pară atâta de frumoasă.

Iar când de-atâta slăbimare sfântă
Ce te-a cuprins pe nesimțite în mreață
Îți tremură tot trupul prins de vrajă,
Polop de patimi sunt cu mă frământă.

Și-atunci privindu-te din întineric,
Cum stai măicuto în mata înpietire,
Cu ochii nevăpuți de-un foc himeric,

În pară un chip ce l'am iubit pe vremuri
Și nfrigurat de-atâta frică,
Îndușos ascult cum rugă-ți tremuri.

Liviu Coman

CUGETĂRI

Fericit cel care se folosește de pilda altuia.

Mahomed

Urechile unui curios sunt ca ventuzele; atrag tot ce e mai rău.

Plutare

Cine nu știe să facă nu știe nici să vorbească.

Pitacus

Nu începe târguială cu conștiința.

Jules Simon

Datoriile facute în tinerețe sunt ruina vârstei mature.

Dr. Johnson

Făceți-vă datoria și lăsați pe zeii să facă ce știu.

Cornelle

VIAȚA 'N GLUMĂ

NAE «REPORTERU»

Uite, domnilor, așa se nenorocesc unii oameni. Le intră ceva în cap, le spune cineva că *ău stofă*, și s'a isprăvit cu ei. Li se pare că umblă tot pe sus, prin noiri și nu te mai poți apropia de ei.

Așa s'a întâmplat cu amicul nostru, cu *pretinu* nostru Nae Pastramagiu pe care maică-sa n'a putut să-l țină prea mult prin școli, ca să-l facă cărturar. În schimb, soarta l-a făcut să intre ca un fel de portar la o gazetă unde, bietul, era nevoit să facă de toate, să scuture biurourile de praf, să măture, să ceară fotografia vre-unui om despre care se vorbea și altele.

Și toată ziua prin redacția gazetei, mereu în atingere cu oamenii cunoscuți — sau cu fotografiile lor, — stând în spatele redactorilor sau reporterilor când ei vorbeau, încetul cu încetul ajunse să se socotească și el ca făcând parte din aceștia.

Acest tânăr, domnilor, — fiindcă am uitat să vă spun că Nae Pastramagiu e băiat tânăr, s'a îmbolnăvit și mai rău în urma faptului pe care am să-l vi-l povestesc aci, în câteva cuvinte:

Odată trecea prin Cișmigiu. Pe malul lacului vede de odată alergând prin iarbă câțiva șobolani. Așa?... se gândește el, sănătatea publică e amenințată și nimeni nu se gândește să ia măsuri?... Ei bine, eu îmi voi face datoria mea, ca unul ce sunt de la ziar, adică ziarist.

Și ducându-se acasă își ascuți de vre-o zece ori creionul și rupse vre-o 4 penițe până când scrisese vre-o pagină, până isprăvi *articolul cu șobolanii*.

Cei de la gazetă, după ce-l întrebă răzând „ce notă a avut la calligrafie” vrând mai mult să-l facă un bătar, puseră câteva rânduri în ziar, cerând să se ia măsuri pentru stăruirea acestor șoareci și pomeniră de el ca de un oarecare *abonul N. P.*

Nae cumpără vre-o 30 de gazete în care se pomenea de *N. P.*, adică de el, și trimise câte una fiecărui cunoscut și fie-cărui neam, însoțind-o de câte o scrisoare cât toate zilele, în care arăta că de acum încolo el e reporter, că mare noroc a avut gazeta că l-a luat pe el, că toată lumea îl laudă, și altele.

Ei, care nu știam nimic de povestea asta, mă pomenesc cu Nae că m'apucă de mână mai zilele trecute și ducându-mă într-o berărie, îmi face cinste cu un țap. „Să trăești, dragă, îmi zise el ciocnind cu mine, și Dumnezeu să-ți dea și ție norocul mare pe care mi l-a dat mie!”

— Ce fel de noroc? întreb eu.

El îmi povesti atunci chestia șobolanilor, se jură pe onoarea lui că nici nu se aștepta să aibă atâta talent și adăogă că are să-și facă cărți de vizită cu calitatea de reporter.

— „Am de gând să scriu și literatură, adăogă el, dar ca să n'am nevoie să explic la toți păcătoșii din mahalaua mea, am să iscălesc cu un pseudonim.

Mi l'am ales: *Napastramag*. Cine o să bănuiască, cine o să creadă că eu sunt?... Nu e genială ideea mea, ce zici?”

N'avusei vreme să-i răspund, căci luarea aminte îmi fu atrasă de un vâxnitor de ghete, care bătând cu peria în lădiță îl chemă pe amicul meu: „Săru-măna boierule, raporturile, vin să-ți dau lustru la ghiete!”

Napastramag se uită la el odată, serios de tot, așa cum se cere unui ziarist, și bietul țigan o rupse de fugă.

La câțiva pași mai încolo, două olteni își luară căciulii din cap și-l ocoliră cu respect șoptindu-și: „Săru-măna, dom' reporter” iar sergentul de stradă stătu smirna în fața lui, ducându-și mâna la chipiu.

— Ce mai e, ce mai e nou? întrebă Napastramag. Să mai dăm ceva la ziar?...

— Dom'riporter, răspuse acesta, dați la jurnal că o căruță a rupt un picior lui cămile lui Tase Măcelaru. Napastramag scoase atunși din buzunar un caet și vreo patru creioane ascuțite în infășurate în hârtie și chemând pe sergent aproape, sprijini caetul pe spinarea acestuia scriind faptul...

Ei, eu cum îl văzui că nu se uită la mine, o rupsei de fugă parcă mă alergau turcii. Să mă ferească Dumnezeu să măf dau ochi cu Napastramag!...

Nae Trăznea

VETERAN

*Plutind nisourăa vremilor în plete
Și'n suflet jale și durere-amară
Se duce necet... un gând îl înfioră
Căci trece mândră oastea'n cete, cete.*

*Cuprinsul doarme'n pulbere-argintie
Iar pacea zării'i potoleste dorul...
E mult d'atunci, dar simte iar florul
Durerii lui de țarina pustie.*

*Când n'plecat șopteau în taină nuci
Și'n urma lui plângeau sfioși bătrânii
Iar el s'a sters la ochi cu dosul mâinii
Și i-a lăsat făcându-și semnul crucii.*

*Eru vitroz... în ochi simția vâpăia
Campului urî de n'regul neam purtată
Dar n' mbledzît s'a potolît-o toată
Când începu năpraznică bătaia.*

*Și ngîndurat își poartă ochii'n zare
Și în orză visul singur cum se stinge...
E mult d'atunci... și neepe necet a
plânge.*

*Viteaz bătrîn, ne-ai dat o țară mare!
Pitești.*

I. Păvulescu

POVEȘTEA UNEI CRIME

de

MAXIM GORKI

— Urmare și sfârșit —

— Eu nu mă gândeam la bani, zise Ionică, voiam să te întreb...
— Ce?
— Pentru întâiași dată așa ceva ai... și Ionică arătă cu ochii spre trupul desbrăcat al cărbunarului.
— Cap, se! zise Salakin răsând, sunt eu un bandit?

— Întrub numai, fiindcă i-ai desbrăcat așa de lute!
— Și pe ce? îi poți desbrăca, pe cei morți... nu e nici o greutate.

Deodată sovăi Salakin și căzu jos la picioarele lui Ionică. Acesta se strănse, ca și când s'ar fi enfundat în apă rece pe neașteptate, tipă, împinse pe tovarășul său de la sine — și înfrăcestea se puse calul pe fugă.
— Nu e nimic — nimic! murmură Salakin, apucându-se de Ionică. Fata îi era vântată, ochii turburi și fără expresie.

— Printre coaste m'a lovit — inima mi-a lovit-o — de aici viue — dar trece...

— Irimia! zise Ionică cu vocea tremurătoare. Să ne întorcem — pentru Dumnezeu!
— Unde?
— La oraș! Mă tem!

— Nu trebuie să ne întorcem la oraș! Nu, mergem înainte și vindem calul, apoi mergem la Matei!
— Mă tem! zise Ionică trist.
— De ce?
— Ne va merge rău, frate! Ce să fie asta? Am vroit noi aceasta?
— Să te joie dracul! strigă Salakin și ochii scânteară de manie. Să ne meargă rău — ce însemnează aceasta? Stogeam noi cei dinău cari ucideam oamenii? Nu se mai întâmplă nici oclară nouă cu această?
— Nu te înfioră! se ruga Ionică plângând, când observă că fața tovarășului său luase o expresie ciudată.

— Dar cum să nu mă înfioriez? zise Salakin indignat.
— Așa o înfiorăre...

— Gândesteți numai ce facem!

zise Ionică stăruitor, tremurând din tot corpul și privind în toate părțile. Unde mergem? Indată vom ajunge la Vișenki. La ce mergem noi acolo?

— Sta!, mătoaga dracului! strigă Salakin calului și sări ca un glonte din sanie în drum.

— Adevărat, mormăi el, apucând pe cărbunar de braț. Apucă, trage-l în jos! De picioare trebuie să-l ei înainte! Ionică se sili să nu se uite în fața morții, îl apucă de picioare și zări apoi ceva vântat, rotund, grozav în locul feței.

— Fă o groapă! porunci Salakin și sări împrejur în omătul moale, aruncându-l cu zvrălituri de picioare puternice, grăbite. El făcea aceasta într'un mod așa de ciudat că Ionică lăsă să cadă cadavrul cărbunarului, se puse peste el și privea pe tovarășul său, fără a fi de ajutor.

— Acopere-l! strigă Salakin, acoperind pieptul și capul ucisului repede și sânguitor.

Cei doi lucrau la doi pași departe de sanie; calul întoarse capul spre ei și-i privea stând nemișcat, ca și cum ar fi fost impietrit.

— Gata, făcut? Să plecăm înainte zise Salakin.

— Prea puțin! zise Ionică.
— Ce e prea puțin?
— Se vede — movila!

— Ei și! Nu putem s'o netezim! Se puseră în sanie și plecară înainte, sezând lipiți unul de altul. Ionică se uită înapoi și i se păru că merg grozav de încet, căci movila de pe cadavrul ucisului nu mai voia să dispară din vedere.

Mână gloaba, rugă Ionică încet; închise tare ochii și-i ținu mult timp așa închisi. Și când fu deschise, mai văzu încă, la stânga drumului, o mică ridicătură peste omătul neted.

— O, Irimia, ne va merge rău! zise Ionică încet, aproape șoptind.

— Ei, ce! răspuse Salakin năbușit. Vindem calul și mergem înapoi la oraș! Acolo poate să ne tot caute! — Iaca și Vișenki!

Drumul mergea coborând într-o vale acoperită cu omăt. Copaci negri despuiați apăreau de amândouă laturile drumului. Un corb croncâni... tovarășii se uitară tăcuți unul la altul.

VIII

— Fii prevăzător! șopti Ionică lui Salakin

Intrară zgometoși și răsând în cărciumă.
— Ei, prietene! zise Salakin cărciumarului. Dă-ne câte o sânceapă!
— Se poate! răspuse țăranul nalt cu părul negru, care stătea după teighea. Și privi atât de prietenește pe Ionică, că aceste rămase în mijlocul odăiei și zîmbi nedumerit.

— Aici la țară e obiceiul, zise cărciumarul, puând rachiul înaintea lui Salakin, că oamenii, când intră, spun: „buna ziua” sau „Doamne ajută”. Veniți de departe?
— Nu? Nu, noi — ești socot — nu prea... treizeci de verste... explică Salakin.

— Din care parte?
— De-acolo! și Salakin arătă spre șa cărciumii.
— Așa dar sunteți din oraș? întrebă cărciumarul.
— Da, da! Vino încoace Ionică și bea!
— Ionică ție frate?
— Nu! răspuse Ionică repede. Cum să fim frați?

În colțul cărciumii, la ușă, stătea un țăran scut și cu nasul încovoiat, cu ochi câprii, pătrunzători. El se sculă, merse la teighea și privi pe amândoi camarazii ținta în față.
— Ce e? întrebă cărciumarul.
— Nimic! zise țăranul cu vocea trăgănată. Gândiam, că poate sunt cunoscuți.

— Să ne așezăm puțin și să ne încălzim, zise Salakin, plecând dela teighea și trase pe Ionică de mână. Merșeră amândoi de o parte și se puseră la o masă; țăranul cu nasul încovoiat rămase la teighea și zise ceva încet cărciumarului.

— Să plecăm! șopti Ionică lui Salakin.
— Așteaptă! răspuse Salakin tare.

Ionică privi plin de imputare pe prietenul său și dete din cap. Lui i se părea, că ar fi primejdios, rău și nepotrivit, de a vorbi acum tare, înaintea străinilor.

— Mai dă-ne câte una! zise Salakin.

Ușa cărciumei scârțai și încă doi oameni intrară: un bătrân cu barba mare căruntă și unul spătos, cu capul mare; acesta purta un cojoc.

— Doamne ajută! zise bătrânul.

— Bine ați venit! răspuse cărciumarul privind înfrăcestea pe Salakin.

— Al cui e calul? întrebă spătosul, arătând cu capul spre ușă.

— Al acestora zise trăgănat țăranul cu nasul încovoiat, arătând spre Salakin.

— Da, da, al nostru este! întări Salakin.

Ionică ascultă și de emoție i se strănse inima. I se părea, că aici vorbesc toți așa de ciudat, așa de simplu, ca și cum ar fi știind totul, că nu se mai miră de nimic și că așteaptă numai ceva.

— Să plecăm, șopti el tovarășului său.

— Cine sunteți voi? întrebă, întorcându-se spre Salakin.

— Noi? Suntem casapi... răspuse Salakin. Facem negoț cu cărnățării.

— Ei — ce să fie asta? zise Ionică neliniștit, dar încet.

Dar tuspatru țărani auziră exclamarea, toți întoarseră capul și se uitară curios la Ionică. Salakin părea liniștit, numai buzele, strănse tare una în alta, îi tremurau. Ionică însă plecase capul peste masă și simțea că i se înădușe respirația. Mult dură tăcerea grea, chinuitoare.

— Așa, așa, pentru asta, zise spătosul, partea de dinainte a saniei e însângerată...

— Ce? întrebă Slakin dârz.

— Și eu, zise bătrânul, eu am văzut sânge — este într'adevăr și sânge. Oiștea e neagră, credeam că trebuie să fie un cărbunar... Dă-mi un rachiū, Ioane!

Cărciumarul îi dete și pași apoi încet, ca un cotoiū gras spre ușă. Țăranul cu nasul încovoiat așteptă, până ce ajunse aproape de el și eși apoi cu dânsul din cărciumă afară.

— Ei, zise Salakin, sculându-se. Ionică, trebuie să plecăm! unde s'a dus cărciumarul? Plata...

— Vine îndată, zise țăranul cel spătos; se întoarse de la Salakin și începu să-și răsuciască o țigară. Ionică se sculă și el, dar se trânti înapoi pe scaun; picioarele i erau ca amorteite, cu totul fără putere și nu mai ținea. Nedumerit își privi tovarășul și când văzu că buzele lui Salakin tremurau, mormăi încet de frică.

Cărciumarul veni singur înapoi. Tot așa de încet și liniștit cum eșise, se întoarse înapoi după teighea, se așeză și zise bătrânului: „Iar se încălzește afară”...

— Doar merge spre primăvară!

— Ei, să plecăm! zise Salakin, încet, mergând spre teighea.

Plata!
— Mai așteaptă puțin! zise cărciumarul zîmbind alene.

— N'avem timp! răspuse Salakin încet, plecându-și capul.

— Așteaptă! repetă cărciumarul.

— Dar la ce?

— Am trimis numai după Primar!

Ionică sări în sos, însă căzu iarăși jos.

— N'am treabă cu Primarul, zise Salakin ridicând din umeri și-și puse căciula.

— Dar ave el treabă cu tine! răspuse cărciumarul încet, refrăgându-se dela Salakin. Bătrânul și spătosul deveniră atenți la neînțeleasa convorbire și merșeră spre teighea.

— Aba-a-a! zise țăranul bătrîn, plecând repede de lângă Salakin.
— Așa stați lucrurile! strigă spătosul. Ați furat un calul?
— Nu! strigă Ionică cu vocea subțire.

Salakin făcu o mișcare cu mâna, se întoarse către Ionică și zise cu un zâmbet piezi: „Acum suntem prinși! Ne-am dus!”

Ca la vreo cinci țărani intrară repede și sgometoși în cărciumă. Unul din ei, un om înalt, roșcovan, avea un băl lung în mână. Ionică îi privia cu ochii mari, i se părea că se clatină toți ca bețivii, că au prefăcut cărciuma într'un scrâncelob.

— Eună seară, flăcăilor! zise țăranul, care ținea bălul în mână. Ei, să auzim, cine sunteți? Și de unde veniți? Eă, sunt primarul — dar voi cine sunteți?

Salakin privi pe omul acesta și începu a râde, dar râsul lui răsună ca lătratul unui câine. Și deveni palid...

— Râzi? întrebă unul din țărani și ridică brațul.

— Așteaptă Cornilbe, îi spuse primarul. Toate trebuie să niargă după regulă. Aceștia doi și fără asta vor, dar voi flăcăi, spuneți drept — de unde aveți calul? Aceasta vrea să știă.

Ionică luncă greoi și încet, ca zăpada topită de pe acoperământ, de pe scaun pe dușumea, căzu în gâmneci și zise cu vocea tare în sunete întretăiate: „Oamenii bunii! Ei nu sunt de vină! El... noi n'am furat calul... noi am ucis pe cărbunar! Zace nu departe de aici... îngropat în omăt... Dar calul nu l'am furat... unul s'a dus singur... el lăit ne-a adus încoace... pe viața mea!... Toate acestea n'am făcut eu... el... Singur a rămas înapoi... calul... se va reintoarce... Nu voiam să-l ucidem... el începu să mă lătească... noi eram pe drum spre Barissovo... voiam să prădăm pe vechi... întâiu să dăm foc... apoi să prădăm... dar calul nu l'am furat... de toate e vinovat acesta!”

— Ne-am dus! strigă Salakin tare, își smulse căciula de pe cap și o aruncă la picioarele oamenilor; țărani stăteau înaintea lor, asemenea unui părete nepătruns, întunecat.

Ionică tăcea, capul îi căzu pe piept, brațele îi atârnau dealungul corpului și deveni asudat de tot.
Țărani stăteau tăcuți și posomorâți... în sfârșit oftă unul dintre ei — cel cu nasul încovoiat și cu vocea trăgănată — și zise tare cu un ton supărăcios: „O — ce prestălăi!”

Veniă apoi înaintea judecării și fură condamnați: Ionică la șase, Salakin la opt ani muncă silnică.

Trad. de Al. Dăscălescu

COBRA

De căpitanul Arzwiki Fniles

Goring râdea întotdeauna când asculta povestirii indice. Noi știam că ele sunt adevărate, fiș ele explicate chiar prin hipnoză, și de aceea ne supăram pe el. Dar Goring nu era de mult în India, căci de altfel ar fi făcut altceva mai cumințe decât să-și exprime neîncrederea. O scurtă sedere în India ne învăță că lucruri cari apar misterioase în vechea Anglie, la țărnul Gangeluși sunt lucruri de toate zilele și că între cer și pământ există lucruri, de care nici nu visează inteljeciunea noastră școlastică.

Majorul povestise istoria despre un fakir pe care-l văzuse în ziua precedentă. Scamaterul luase un ghem mic de ată subțire, capătul liber al aței l'a legat de geamă sa de drum, iar ghemul l'a aruncat în aer, unde se urcă din ce în ce mai sus, până când dispăru în noaptea. După aceea chemă pe ajutorul său, un tânăr pe jumătate gol, căruia îi porunci să se urce pe ată.
Tânărul ascultă imediat porunca, apucă firul și începu să se urce. Pă-

GALERIA ARTIȘTILOR ROMÂNI

D-na Constanța Demetriade

virile mulțimei erau ațintite asupra lui până când dispăru în noaptea.

Magul nu se mai interesă de el — el executa într-una câteva mici jocuri de artă, dar deodată păru că și aduce aminte de tânăr și îl strigă cu voce tare. Tânărul refuză să se coboare.

Magul infuriat — cu un cuțit lung între dinți — se avântă imediat pe fir în sus, și înaintea privirilor spectatorilor deveni din ce în ce mai mic, ca mai înainte băiatul, până când dispăru.

Deodată răsună din înălțime un înfricoșat strigăt de durere și spre groaza nemărginită a spectatorilor se revărsă din cer un șuvoiu de sânge, după care urmară brațele și picioarele tăiate ale tânărului.

La urmă căzu și corpul fără cap.

După câteva minute în care interval toți spectatorii erau încremeniți de groază și de indignare, asasinul se cobora liniștit pe firul de ață. Cuțitul îi avea încă între dinți și în mâna stângă ținea capul copilului. În tăcerea profundă a publicului el începu să adune membrele sângeroase, le puse sub o pătură, împreună cu ghemul. După aceea ridică pătura și noi văzurăm pe băiat zâmbind, nevătămat și fără nici o picătură de sânge pe corpul său.

Aceasta era istoria de care răsese Goring.

— Ascultă maiorule, zise el. D-ta în adevăr nu poți să ceri ca să dea crezământ, astorfel de istorii banditești.

— Am văzut aceasta cu ochii mei proprii.

Vocea majorului avea un accent de supărare. Dar din nefericire Goring răsese din nou. Majorul continua, cu violență, zicând că nu-l poate sili, ca să creadă, dar dacă el, Goring, va voi a doua zi să fie oaspele său, va îndupleca pe căliva magi să dea o reprezentare. El oferi cel mai mare pariu, că el, după ce va vedea câteva dintre prestațiile lor artistice, nu se va îndoi de istoria cu acel tânăr.

Goring primi pariul. După aceea se au despărțit.

A doua zi după amiază, pe la orele 4 se așeză în umbroasa verandă a majorului. Afară de gazda noastră, nimeni dintre noi n'a văzut o adevărată reprezentare indică și de aceea ne aflam într-o mare încordare. Goring își exprima tare încrederea sa neclintită, pe când inginerul Yermîn se juca cu un mic aparat de fotografie. Mulți dintre indigeni au o aversiune puternică de a fi fotografiați.

Pe jos se așeză doi indieni zdrențuroși. Erau cei doi Magi cari erau renumiți în provincia întreagă din cauza artei lor inexplicabile.

Pregătirile nu fură impunătoare, materialul lor consista numai dintr-un cosuleț.

După ce majorul dădu semnalul pentru începerea reprezentației, unul dintre Magi, un bătrân indian, puse mâna în cosuleț și scoase un mare șarpe Cobra.

Acesta se ridică repede în sus și sueră vehement, capul îi se mișca încoace și încolo. Celalt Mag sufla încet dintr-un flaut de trestie. Șarpele se mișca încoace și încolo ca și când ar fi voit să se lege în dans.

Auzirăm mișcându-se aparatul fotografic a lui Yermîn și zgomotul produs de placă. Muzica se auzea din ce în ce mai puternic, astfel în cât părea peste putință, că venea dintr'un flaut atât de mic. Cobra se legăna încoace și încolo, ea părea că devine din ce în ce mai mare, iar ochii ei străluceau îngrozitor, deodată...

Când și cum s'a început schimbarea, nimeni dintre noi n'a putut-o stabili mai târziu. Se făcuse întunec și cobra luă la început figura unei femei dănuitoare, iar muzica răsună din ce în ce tot mai tare.

Mi-aduc aminte că mai târziu Goring compară singul acestui moment cu o halucinație de copilărie. Din aceasta se putea deduce că Yermîn

în prețuia deschiderii noii stațiuni a Teatrului Național din Capitală, ilustrăm galeria noastră a artiștilor români cu simpatica figură a eminenței societare a acestui teatru, d-na Constanța Demetriade.

Temperament artistic desăvârșit, o cultură absolut îngrijită, o inteligență aleasă, toate în serviciul unei măști de cea mai puternică expresivitate dramatică, au făcut de mult din talentata societară unul din elementele cele mai valoroase ale scenei românești.

Ani de zile întregi, d-na Constanța Demetriade, gratic talentului și personalității sale, a reprezentat pentru teatru singurul element de seamă în comedia și drama modernă. Creațiile d-sale în acest răstimp i-au atras toată simpatia publicului. Locul d-sale în teatru se demarcă azi într-o direcție și mai folositoare: d-na Demetriade a rămas singurul ele-

ment pentru tragedie și pentru drama puternică și este de nădăjduit că direcția teatrului va ține seamă de atât de prețioasă calitate cari nu trebuie neglijate.

D-na Constanța Demetriade face parte din puținii artiști cari nu și-au desmintit niciodată talentul, cari nu și-au „ratat” niciodată vre-o creație, cari și-au înțeles totdeauna rolurile și au stăpânit totdeauna publicul și prin puterea dramatică, și prin expresivitatea figurii, și prin prestația scenică și prin simpatia glasului pururea cald.

Cu asemenea elemente. Teatrul național își are de mai înainte asigurat succesul și e de sperat că stațiunea ce se deschide ne va da prilejul să aplaudăm din nou pe foarte simpatica artistă care e d-na Demetriade.

Cu asemenea elemente. Teatrul național își are de mai înainte asigurat succesul și e de sperat că stațiunea ce se deschide ne va da prilejul să aplaudăm din nou pe foarte simpatica artistă care e d-na Demetriade.

Cu asemenea elemente. Teatrul național își are de mai înainte asigurat succesul și e de sperat că stațiunea ce se deschide ne va da prilejul să aplaudăm din nou pe foarte simpatica artistă care e d-na Demetriade.

Cu asemenea elemente. Teatrul național își are de mai înainte asigurat succesul și e de sperat că stațiunea ce se deschide ne va da prilejul să aplaudăm din nou pe foarte simpatica artistă care e d-na Demetriade.

Cu asemenea elemente. Teatrul național își are de mai înainte asigurat succesul și e de sperat că stațiunea ce se deschide ne va da prilejul să aplaudăm din nou pe foarte simpatica artistă care e d-na Demetriade.

Cu asemenea elemente. Teatrul național își are de mai înainte asigurat succesul și e de sperat că stațiunea ce se deschide ne va da prilejul să aplaudăm din nou pe foarte simpatica artistă care e d-na Demetriade.

ment pentru tragedie și pentru drama puternică și este de nădăjduit că direcția teatrului va ține seamă de atât de prețioasă calitate cari nu trebuie neglijate.

D-na Constanța Demetriade face parte din puținii artiști cari nu și-au desmintit niciodată talentul, cari nu și-au „ratat” niciodată vre-o creație, cari și-au înțeles totdeauna rolurile și au stăpânit totdeauna publicul și prin puterea dramatică, și prin expresivitatea figurii, și prin prestația scenică și prin simpatia glasului pururea cald.

Cu asemenea elemente. Teatrul național își are de mai înainte asigurat succesul și e de sperat că stațiunea ce se deschide ne va da prilejul să aplaudăm din nou pe foarte simpatica artistă care e d-na Demetriade.

Al.

că, mâinile sale îi tremurau tare, și el ceru un pahar de whisky cu apă gazeasă—cu foarte mult whisky în ea. El adăose că este cam agitat. Goring nu zise nimic. El se lăsase pe spatele fotografului și privea cu ochii arzători spre locul unde dispăruse ea. Fakirul și strângeau lucrurile.

Majorul le dădu suma făgăduită și le spuse să plece în grabă. După aceea se întoarse spre Goring.

— Ei, amice, trezește-te odată! strigă el cu o încercare silită de a glumi. Goring nu răspunse și privea mereu fix acelaș loc ca și când ar fi văzut o fantomă.

Yermîn îl scutură, dar el nici nu ne băgă în seamă.

Începurăm să ne neliniștim, îl scuturăm și mai tare și i-am dat să bea puțin whisky, până când în fine murmură cu o voce răgușită cuvinte neînțelese ca o unul care se află sub influența narcosei sau este beat.

(Sfârșitul în No. viitor)

C. Scurtu

MARIL CUGETATORI

FILOSOFUL KANT

Emanuel Kant, filosof german, s'a născut în anul 1724 la Königsberg și a murit tot în acest oraș în anul 1804.

El a studiat la Königsberg, ră-

mânând mai mult timp în acest oraș fără să fie cunoscut, fiind foarte sărac. În anul 1770 fu numit ca profesor la Universitatea din Königsberg la catedra de logică și metafizică, iar la 1786 ajunse să fie rector al acestei Universități.

La 1787 fu primit ca membru la Academia din Berlin. Kant este autorul unei sisteme, ce a făcut o adevărată revoluție în filosofie.

El susținea că toate cunoștințele omenești trebuie să fie supuse criticii, din care cauză doctrina lui Kant a fost numită *criticism*.

Kant distinge în cunoștințele noastre două părți noi ce aparține obiectelor gândirii. Această parte ne este dată de experiență, ce s'ar putea numi și *obiectivă*; alta care aparține subiectului gânditor trasă de spirit din propriul său fond și care trebuie să fie adăogată la cunoștințele căpătate prin observație. Această parte se numește *formală* sau *subiectivă*. Rațiunea aplică forma materiei, precum pecetea imprimă forma ei cerei.

El admite *idei pure categorice*; mai pre sus de acestea, el studiază ideile de timp, de spațiu, de substanță, cauză, unitate, existență. Kant se întreba adese-ori: care este valoarea cunoștințelor noastre, dacă judecăm ceea ce căpătăm prin experiență; restul cunoștințelor ale cătuesc mai mult un obiect de credință.

El crede în libertate, în legea imperativă a datoriei, în autoritatea rațiunii omenești și în armonia dintre fericire și virtute ceea ce îl conduce la existența lui Dumnezeu și la nemurirea sufletului.

În morală Kant admite binele absolut, și prin aceasta se apropie de principiile stoicismului.

Kant a lăsat foarte multe scrieri, unele cu privire la filosofie, altele la diferite științe.

Scrierile sale filosofice sunt:

- 1) *Critica rațiunii pure*, Riga 1781-1787 ce tratează despre legitimitatea și origina cunoștințelor noastre.
- 2) *Prolegomena* sau tractat preliminar cu privire la metafizică 1783.
- 3) *Bazele unei metafizice de obiecturi* 1784.
- 4) *Principiile metafizice ale științei naturii* 1786.
- 5) *Critica rațiunii practice* 1787, în care e vorba de sistemul său de morală.
- 6) *Încercare de antropologie* 1785.
- 7) *Critica judecării* tratează despre frumos și sublim 1790.
- 8) *Religiunea în acord cu rațiunea* 1793.

9) *Încercări asupra păcii perpetue* 1795.

10) *Principiile metafizice ale științei dreptului* 1796.

11) *Principiile metafizice ale moralei* 1797. *Un manual de logică* la 1801. *Un tractat de pedagogie* 1803.

Scrierile sale cu privire la știință sunt următoarele:

- 1) *Gândiri asupra adevăratei aprecieri a forțelor din 1746.*
- 2) *Istoria naturală a lumii și teoriei cerului după principiile lui Newton* 1755.
- 3) *Teoria vânturilor* 1759.
- 4) *Noua teorie a mișcării și a repausului corpurilor* 1758.
- 5) *Încercare asupra cantităților negative în filosofie* 1763.
- 6) *O prescurtare de geografie* 1802.

Lui Kant îi se reproșează, îi se impută o limbă greoaie și o terminologie barbară.

Sistemul său cuprinde vederi nobile și profunde, dar a condus pe școlarii săi la scepticism, la idealism și chiar la panteism.

Critica rațiunii pure a fost condamnată la Roma. Scrierile lui Kant au fost înfrunite de *Tiertrunk* în 4 volume Halle 1799-1807.

Tissot a tradus critica rațiunii pure la 1836 precum și scrierile *Principiile metafizice ale moralei* și *Principiile metafizice ale dreptului*.

A. Vântul.

CEALALTĂ

MARE ROMAN DE HEIMBOURG

— Urmare —

Printre pomii despuiați, zării lumină în odaia Charlottei, și mai încetiniții pașii, zicându-mi:

„Atât mai bine, nu s'a scoborât încă; fără îndoială e ad. de Terzen nu a plecat încă!”

Aproape fără voia mea, privirile mi se îndreptară spre ferestrele dela odaia lui Charles; era întunecet la el și fu mirată, căci știam că lui nu îi plăcea să viseze.

Intrați pe sală, și mă suii binisor până la odaia noastră de culcare. Capul îmi ardea, haina atârna foarte grea pe mine; asvârlii și pălărie și haină, cât colo, când de odată auzii glasul lui Charles care îmi venea până la ureche, foarte deslușit. Rămăseși țintuții pe loc.

„Iartă-mă, nu e așa!” zicea el.

El aci, lângă soră-meal! Vruî să închid ușa întredeschisă, căci nu aveam dreptul de a asculta; dar picioarele mi-erant înțepenite, și nu mai puteam face o mișcare. Apoi întocmai ca o muzică cerească răsunară la urechile mele aceste câteva cuvinte:

„D-ta ești cea dintâi, d-nă Prințesă, căreia miez a încredințat dulcele meu secret; iubesc pe d-na Antoineta!”

„Curată în stărsit de o durere și o grije mare, închiseși ochii ca unul orb de o rază neașteptată de soare, și lucrând, lucrând delicioase de bucurie și recunoștință începură a-mi uda fața, când vocea sorii mele ruge de odată acest farmec atât de binefăcător.

— A! în adevăr? și de când? întrebă ea ironic.

— De mult, d-nă.

— Vrei să treci drept un caracter pasionat, d-le; crede-mă, te cunosc destul de bine. Atunci o auzii răzând nervos, și urmă după cât se auzea cam supărată: „Să fim sinceri, rolurile de comedie ce jucăm acum sunt în mână noastră, le putem stărsi după placul nostru. Măine plec la Dresda, unde Duceasa mi-a pregătit un fel de închisoare, în care nădăjduiești să mă țină departe de fiul ei; se vede că nu e liniștită în privința asta. Îți mărturisesc că plec cu părere de rău, foarte mare părere de rău, și pentru asta doram să-ți vorbesc. Aș preferi să rămân aci, și să ridic inelul de aur, pe care într-o zi, orbită lam aruncat departe de mine... Vezi, sunt sinceră, și vrei să știi de ce?”

— Pentru a vă răzbuna, d-nă Prințesă, răspunse liniștit Charles.

— Da, pentru a mă răzbuna, urmă ea, dar d-ta Charles tot mă iubești, mă iubești ca în prima seamă, când prea sfios, ca să mă o spuî singur, mi-ai trimis vorbă prin sora-meal! Ești o fiire credincioasă; inima d-tale nu se poate schimba. Îmi spuseși cu nepăsare: Nu, d-nă iubesc pe sora d-tale Antoineta. Pentru ce? Vrei să-ți spuî de ce? Pentru a te răzbuna, d-ta! A! a! a!

— Motivele cari mă fac să iubesc pe sora d-tale, d-nă Prințesă, nu pot avea nici un interes pentru d-ta.

— În adevăr că nu ai nici un interes, și plâng pe biata sora-meal care în prostia ei...

La aceste cuvinte, regăsindu-mi puterile, nu știu cum plecai din odaie, scoborând scara și fugii în grădina, neavând altă gândire decât să rămân singură cu durerea mea, să nu mai văd pe nimeni.

„Pentru a se răzbuna.”

Zăpada care cădea în fulgi mari, mă răcori puțin; mă oprii pe o bancă de piatră sub tei; nu simțiam cum mă lua frigul, nu auzeam decât aceste cuvinte: „Pentru a te răzbuna”. Ochiul meu se prioniseră pe albul zăpezii, care acoperea grădina cu un hîțol alb; dar vălul alb se schimbă încetul cu încetul în licărire roșiatice, și mi se păru că văd

pe Charlota mai seducătoare ca nici odată.

De odată auzii glasul lui Charles care striga în noaptea neagră: „Antoineta. Antoineta!”

Mă sculai înspăimântată. În acel moment nu i-ași fi putut vorbi; și nu vruî să mă vadă așa de îndurerată. Alergând ca o nebună prin grădina întunecată, ajunsei până la poarta vechii noastre locuințe; căuțai echeia care îmi rămăsese în buzunar din ajun, și găsind-o deschisei repede te băjbăind pe scări, mă sui sus unde intrai în odaia mamei mare, și mă asvârlii în jetul ei cel mare, crezându-mă ast-fel la adăpost de ori-ce căutare.

La lumina slabă a zăpezii, putui distinge lucrurile din jurul meu: patul de baldachia, masa de lucru, portretul tatălui meu în perete. Această facultate însă de a mă recunoaște, desțepită în mine și amintirea și revăzuî pe Charlota în rochia ei albă și pe Charles lângă ea. Da, ca avea dreptate, amorul nu se poate stinge așa de repede, el tot o iubea, dar inima lui ofensată, nu voia s'o recunoască; de aceea voise să se adăpostească sub altă afecție și îi zisesse:

„Te înșeli d-nă, iubesc pe d-șoara Antoineta!” Sărmana nevinovată, nu putea fi decât mândră de a se vedea astfel preferată și apoi Charlota nu avusese destulă grijă să-i arate că inima tot ei îi aparținea.

Orgoliul lui era satisfăcut, căci gustase îndestul răsunarea de a fi văzut la picioarele lui, pe logodnica sa căită, și care odinioară îl părăsise. El era răsunat, cei mai pasă de „cealaltă” acum?

Stam și cugetam; de rămas în Rotenburg nu mai puteam rămâne; inima mi se revolta la ideea de a întovărăși pe Charlota la Dresda. Nu era decât o singură scăpare, un singur refugiu pentru mine, spitalul Sfintei Elizabeta!

Da, chiar măine trebuie să plec!

O clipă, îmi reveni în minte propunerea d-lui de Brenken. Dacă aș primi?

Dar răspunsei acest gând cu groază. Nici odată nu aș voi să înșel o inimă atât de cinstită.

Mintea mea lucra mereu, îmi auzeam bătându-mi vinele de la tâmpile, urechile îmi vălăia, și mă apucă o ameteală încât trebuî să mă țiu de jet, ca să nu cad jos. Mi se păru că aud strigându-mă pe mine: „Da, bunico!” răspunsei eu ca altă dată. Apoi totul începu să se învărtească în jurul meu, ochii mi se îngreuiară, și nu mai auzii nimic până când o lumină mare și un curent de aer rece, îmi deschiseră ochii. Atunci auzii o voce foarte cunoscută care îmi zise: „Iată-te în sfârșit, Antoineta! D-zeu să fie lăudat!”

XXVI

Maî târziu, mi se povesti că luându-se după urma pașilor mei făcuți în zăpadă, Charles și cu mama lui, mă găsiră aiurând în odaia mamei mare.

Mă puseră în pat și Charlottei îi păruse foarte rău, auzind pe d-rul că se teme să nu fac friguri tifoide...

Când îmi venii în fire, revăzuî ochii blânzi ai d-nei Roden, ațintiiți cu dragoste asupra mea. Vai! amintirea care îmi revenea încetul cu încetul, nu era de loc de natură a-mi grăbi vindecarea.

— Unde e Charlota? Intrbeași eu turburată.

— La Dresda, fata mea, de mai multe săptămâni, răspunse d-na Roden.

— Singură?

— Nu, Duceasa o îngrijește ca o mamă. Sora d-tale este mosafira d-nei

de Millern, veche damă de onoare a Ducesei.

Eram obosită! Auzeam pașii ușurei ai d-nei Roden prin odaie, și pricepuî că fusesem bolnavă, găseam că de prisos mai mă reîntorc la viață.

D-rul veni și el atunci, cu zâmbetul lui bun și luându-mi pulsul zise:

„Bravo, ochii sunt mai limpezi, sunt mulțumit; Acum trebuie să ascult și să mănânci și să nu te mai gândești la lucruri cari te chinuesc. Altă dată ai să te gândești de două ori mai mult, înainte de a te odihni în Decembrie pe o bancă de piatră în mijlocul grădinei, așa și e?”

Mă strînse de mână și trecu în odaia de alături unde îi auzii zicând:

„Mergi bine, Charles, poți pleca!” D-zeu să fie binecuvântat, are să plece! mă gândeam eu, și acum până la reîntoarcere voi fi vindecată, ce parte de această casă.

Adormii, mângăiată de un somn adânc binefăcător, și nu mă desțepii decât la șgomotul confuz al unor glasuri cari vorbeau lângă mine; mi se părea că cineva îmi sărutase mâna, nu puteam să văd pe nimeni; perdelele dela odaie arău lăstate; distingeam numai în tavan un cerc alb, format de lampă.

„Adio copilul meu, D-zeu să te aibă în grija lui!” zicea d-na Roden mișcătă. El fusese oare care închisese ușa odăii mele? Apoi ropotul calor, urcîtul unei trăsuri, și totul reîntră în tăcere.

Charles venise să-mi zică adio! Plecase! îmi pusei capul pe mâna pe care mi-o sărutase, și începui să plâng. Acum eram despărțită pentru totdeauna.

Cu toate acestea, convalescența mea progresă, fără voia mea, dacă mă pot exprima astfel. Veni și ziua când părăsiî patul, apoi îmi luai locul meu la masă și mâncam din toate bunățiile pe care mi le făcea buna mea d-nă Roden ca să mă refăte. Putui să mă plimb pe la soare, apoi mă făcuî în sfârșit bine de tot. Nimic nu mă mai împiedica de a pleca și a-mi îndeplini dorința de a îngriji de bolnavi, nimic decât părerea de rău, de a părăsi Rotenburgul. Într-o seară pe când eram singură, amândouă la masă, îmi făcuî curagiu și vorbiî d-nei Roden de proiectul meu.

Ea începu să zâmbească și răspunse:

— Nu sunt autorizată să încuviințez plecarea d-tale.

Nervoasă și supărată, cum eram încă, îi răspunsei destul de prostește că nu aveam nevoie de încuviințarea nimănui pentru a face cum îmi plăcea.

Ea nu se supără, dar făcându-se că nu a auzit, nici înțeles, zise numai atât:

„O să-mi faci plăcerea să mă ră-măi, până se întoarce și Charles, draguța mea Toaneto?”

Să nu fii supărată pe mine decât îți voi mărturisi că mă simt cam obosită, de atâtea griji; bărbații nu se pricep la astea. Charles însă nu a voit cu nici un preț să fi căutată de alte mâini, decât de ale mele.

În adevăr că mă îmbătrânise puțin. Ce puteam însă să-i fac?

„Bine, răspunsei eu, voi sta până se va întoarce; dar făgăduiești-mi să fii sinceră cu mine și să mă previi”. Acum iar se prefăcu că nu înțelege și răspunse:

„Altă dată îți plăcea să-mi faci surprize; dar ce îți este frică de Charles, Toaneto? ce ți-a făcut?”

— Dacă el nu ți-a spus, eu nu aș putea să-ți spuî.

— Nu știu nimic. Plecarea repede a sorii d-tale m'a surprins grozav. Făcea atâta gălăgie cu cuferele ei pline, în cât a trebuit să te aducem aci, să te transportăm pe canapeaua din salon, pe când Charles se nuta în odaia lui. Casa noastră era întesată de oameni cari în adevăr nu aveau ce face. Lângă d-ta, era d-rul, clătînd din cap și nepricupând nimic la tot ce spunea în aiurările d-tale. Sus era d. de Terzen, pe care sora d-tale îl chemase în grabă, și pe care Da-

vid l'a întâlnit tocmai în momentul când se urca în trăsura ca să plece. Anita, suia și scoboara scările încercată cu casete, cutii, și eu eram amestită în zăpăceala aceea, mai ales că nu pricepam un cuvânt din cele ce spuneai, și Charles seșea mut ca un pește la toate întrebările mele. A doua zi, la orele 9, Charlota veni să își ia rămas bun dela noi. Era foarte frumoasă într-o haină de catifea garnisită cu blană; era foarte grăbită. Charles o duse până la trăsura; gambelanul o așeză, cu pălăria în mână și într-o atitudine foarte respectasă, ea și cum ar fost ducesa în persoană.

„Aveți bunănoapte și îmi vestiți dacă starea sorii mele se înrăutățește”, spunea ea lui Charles, care se plocnea până la pământ, cum nu se mai plocnise el nici odată în viața lui, apoi caii porniră.

„Când veni Charles în casă, îl apucaî de mână și îl întrebă: „Ai să-mi spuî acum toate astea „ce însemnează”, dar îmi răspunse:

— Nu, acum, mănico, după ce se va face Toaneta sănătoasă; acum du-te de o îngrijește.

— Și de atunci, mai știți ceva de Charlota?

— Nimic. A trimis câte-va scrisori ca să se informeze de sănătatea d-tale, apoi nu a mai dat nici un semn de viață. Pentru ce ar mai scrie acum, dacă te-ai făcut bine? La Crăciun, când ți-a fost rău de tot, d-rul dispăruse și noi toți eram foarte îngrijați. Acum toate au trecut. D-zeu să fie binecuvântat! O ascultam mirată, ea nu părea a ști nimic din cele petrecute între Charlota și fiul ei.

Pândeam prin urmare, cu multă grije fiecare scrisoare ce venea din Wiesbaden. Nimic nu spunea că se va întoarce în curând.

Când cei dintâi ghiocel, scoaseră capul alb din pământ, eu eram destul de voinică, și mă plimbam la brațul bunei mele prietene pe un soare cald și bine făcător.

Într-o zi, trecând pe lângă bucătărie, auzii pe Sofia care zise aceste cuvinte:

„Când se va reîntoarce, ne vom duce împreună la părinții mei, și când va veni vara ne vom cununa; am să vă poftesc pe toți la nuntă”.

Toți părași așa de fericiți!

Ducându-mă în salon, trecui pe lângă odaia lui Charles; d-na Roden stergea praful; cum mă văzu zise:

— Trebuie să mă sterg puțin praful; dacă nu te uii în fiecare zi, nu e bine! Soarele strălucitor scilipea pe acoperișuri și pe arbori, era o adevărată zi de primăvară care deschidea inimile, și le făcea să viseze la tot ce este bunătațe și fericire.

„Ar trebui să te duci puțin prin grădina, Toaneto; vor fi înflorite poate violetele; ce zici? David scoase trăsura și se duse cu caii să-i adape.

— Unde se duce trăsura? întrebă eu.

— La fierar; s'a rupt roata de la spate.

— Și David și-a pus liveaua ca să se ducă la fierar?

— Dar, cum crezi fata mea, că are să se suie el pe capră? În hainele cu care umblă la grajd? Se vede bine că nu l cunoști?

Mă uitai la ea intrigată.

„Ce zi frumoasă! Mă gândesc la toți acei cari nu se pot bucura de primăvară, de oarece acela pe care îl iubesc nu mai revine! A! Toaneto, dacă ar fi să nu mai revie nici odată, să nu îi mai auzim glasul lui scump, vai! — Cred că nu aș mai iubi acest soare și cerul albastru!”

Urmărind cursul acestei idei triste, îmi adusei aminte că de dimineață aveam în buzunar o scrisoare de la Charlota, pe care nu mă hotărâsem a o deschide, și intrai în odaia mea pentru a vedea ce scrie.

A se citi urmarea în „Universul Literar” care va apărea Duminică viitoare.

RĂMĂI...

Rămăi... și nu te mai uita în urmă...
Pe calea care-ai mers odinioară,
și nu te duci, căci o să arzi în pară,
în focul dragostei adânci ce curmă.

Rămăi... și nu-ți mai aminti de vremuri.
Deșarte amăgiri de țărani
Cu ochi de suferință, privind la căută
Trecutul de fi-o surădea să tremuri.

Rămăi... și nepăsarea o aruncă;
Întinde aripile ei de moarte,
Pe-amarul nostru trist, ce ne desparte
de tîl de rece-o vesnicie încă!
A. Barcass

Ilustrația noastră colorată

Desvelirea statuei prințului Leopold de Hohenzollern la Sigmaringen

Ilustrația noastră colorată din numărul acesta reprezintă desvelirea statuei Prințului Leopold de Hohenzollern, tatăl A. S. R. Prințului Ferdinand al României, la Sigmaringen.

Se știe că A. S. R. Prințipele nostru moștenitor a asistat deunăzi la această solemnitate, care fusese onorată cu prezența împăratului Wilhelm al Germaniei.

LITERATURA EXTREM-ORIENTALĂ

„JAMABUȘI PEDEPSIT“

din
Comediile japoneze ale evului mediu numite «Kjogen»
— de K. NOHARA —

(O pădurice cu pomi fructiferi lângă drum. Jamabuși vine).

JAMABUȘI
Ei sunt Jamabuși, din renumita mânăstire de pe muntele Hagro, provincia Deva. Toțmai își sfârșesc lungul peregrinaj făcut prin cele mai renumite locuri sfinte din țară și acum mă reîntorc. Multe, foarte multe datorii și multe sacrificii au de îndeplinit credincioșii. Căci dormim teafă noaptea prin pustii săi păduri, și ca răsplătă primim din partea puternicului Buda puterea de a realiza admirabile miracole. La primul nostru cuvânt, pasările cad la pământ și oamenii rămân înlemniți. Ah, simt o foame... căci n'am mai mâncat de la răvăsatul zorilor. Oare prin împrejurimi nu e vre-o casă țărănească de unde să-mi pot cumpăra ceva de ale mâncării... Ah, excelent! Pe câmp acolo se văd piersici cari au fructe din belșug. Să rup și să mănânc până mă voi sătura!... Regret că bastonul mie prea scurt și nu le pot ajunge; ha, o bună idee îmi vine în cap; să arunc bastonul... Ti nu ajung!... iar nu ajung!... Ah, da prost mai sunt. Nu observam, că mult mai ușor m'ași agăța urcându-mă în pom de acele crăcuțe... Acum stau aici sus. Privindu-le de aproape îmi par mult mai bune.... Da, foarte gustoase; nici odată nu am mai gustat așa de bune.
(Continuă mâncând.—Taranul vine).

TARANUL
— Ești țaran, proprietar al păduricei cu pomi roditori. Dintre toți pomii mei roditori, piersicii sunt acei ce au fructe în această toamnă pe care le amenință hoții. Oamenii și corbii. Mă duc la câmp ca să-i păzesc și....

(JAMABUȘI, neobservând pe nimeni în apropierea lui, continuă a se ospăta cu lăcomie. Scoala sămăburii din gură cu care locea în obraz pe țaran; acesta îndată zărește hoțul).

*) Călugăr aparținând unei secte Budiste. Astăzi nu mai există astfel de secte religioase. În evul mediu scriitorii Kjogen erau foarte apreciați mai ales în comediile lor satirice.

TARANUL (în sine înțel)

— După cum prevedeam, iată hoțul; dar el este Jamabuși și mă tem că îmi va face vreun rău dacă îl voi supăra prea mult; căci se spune că Jamabuși pot face minuni ciudate. Totuși aș dori să-l batjocoresc puțin. (Atunci mai tare). Văd în pom o ființă; noate e vreun corb?

JAMABUȘI (în sine înțel)
— Ciună! Mă zărit; dar din fericire, prostul de țaran nu m'a recunoscut și crede că sunt un corb.

TARANUL
— Pe corb îi ert; dar dacă ar fi un om, nici odată, pentru nimic... Corbule, strigă țaranul, dacă tu ești corb, croncăne ca de obicei, altfel te împusc.
(JAMABUȘI, imităz strigătul corbului)

— Kaū! kaū! kaū!
TARANUL

Croncăne bine; dar privindul cu mai multă atenție pare a semăna cu o maimuță. Pe maimuță o ert, dar de o fi om, nici odată... și pentru nimic... Maimuțo, zbate-te, dacă ești maimuță; sbată-te, că de altfel te împusc.

JAMABUȘI (imitază maimuța) —
— Kii! kii! kii!

TARANUL (în sine)
— Urătul e un foarte îndemănătec imitator. Dar îl voi mai încurca încă odată. (Atunci și mai tare). Se sbate foarte bine, dar privind-o cu mai multă atenție, văd că nu e corb nici maimuță, ci e o simplă cucuvea... Cucuvea, te ert; dar dacă ai fi om, nici odată, și pentru nimic... Cucuvea, cântă strângându-ți aripile, altfel te împusc.

JAMABUȘI, (strângându-și mânecele uniformei lui de preot Budist, imităz vocea cucuvelei)

Kucuveaū! Kucuveaū! Kucuveaū!
TARANUL

— Cântă bine, strângându-și aripile.
Dar cucuvea, să nu stai mult în pom.

Dacă într'adevăr ești cucuvea, zboară, altfel te împusc.
JAMABUȘI

TARANUL

— Să sbori numai de cât!
JAMABUȘI

— Pii...
TARANUL

— Mă mir, încă n'a sburat.
JAMABUȘI

— Pii...
(Sare, cade de pământ și se lovește de o piatră).

JAMABUȘI
— Ah! va! mă doare îngrozitor.
TARANUL

— Ha! Ha! Ha! îl doare! Această o merită hoțul. Acum să mă grăbesc spre casă.

JAMABUȘI (cu un ton supărat)
— Așteaptă bastardule!

TARANUL
— Bună ziua, domnule Jamabuși. Aveți nevoie de mine?

JAMABUȘI
— Să am nevoie de tine! Bestie scârboasă! Numai tu ai comparat pe respectabilii Jamabuși cu corbii sălbatici și maimuțele, ba la urmă m'ai făcut și cucuvea? Se povestește însă, că Jamabuși se transformă în înger, care pot sbirra prin aer ca cucuveicile. Incredințat după spusele tale că într'adevăr am aripă, m'am încercat să sbor și iată-mă acum sunt rănit la spate. Ah! va! Mă doare grozav! Abia mă pot ridica. Du-mă până acasă să mă îngrijesc; îți poruncesc.

TARANUL
— Oare nu-i prost acela ce dă îngrijire unui hoț de piersici?

JAMABUȘI
— Cuvintele tale grosolane adresate mie nu-ți vor ajuta.

TARANUL
— Hm! de ce!

JAMABUȘI
— Oare tu nu știi că nu Jamabușiil poate face minuni?

TARANUL

— Tu nu știi că un țaran ca mine nu se teme de puterea ta minunată?

JAMABUȘI
— Nu mai păcătuie, ia seama.

TARANUL
— Nici de cum.

JAMABUȘI
— Imi vei vedea în curând puterea.

(Se închină spunând cuvinte sacrite misterioase).

— On koro koro sendari matogi, on abira on kensō vaka, baraan, baraan....

TARANUL

— Imi mai rămâne încă ceva de făcut. (Mergă cât ra pași, de odată se oprește pironit locului... Bine-voii, ertați-mă, domnule Jamabuși, am fost poate necuviincios dar acum mă voi supune; vă voi duce spre casă și acolo vă voi îngriji după ordinele dv. Veniți încoace și mă scăpați. Vă voi purta în spate.

JAMABUȘI
— Bine, te ert, acum să mergem.

(Taranul merge cu Jamabuși în spate până la mijlocul drumului).

TARANUL
— E bine a te îngriji, dar mai bine ca apoi pe un hot... (decodată aruncă sarcina din spate în rău și fuge repede)

JAMABUȘI
— Oprește-te netrebnicele. Blestemăți să-ți fie urmașii! Oprește-te (Inoată în apă.)

Tradus din esperanto de
Milat Simion.

PROVERBE

— Mai bine 'n capul locului de cât pe fața ariei.

— Oaia care nu-și poartă lâna s'o mănânce câinii.

— Unde e una se strânge mai multe.

— Cine seamănă vânt, adună furtună.

— Cum tragi trebuie să ajungi.

— Azi joacă ursul la mine și mâine la tine.

DIN HAZUL ALTORA

Ingratitudine

Doctorul Hăpurescu e furios, și veți spune și d-voastră că are de ce.

Inchipuți-vă că bunul doctor invită la prânz pe ticălosul de Ciobrescu. Îi primește ca pe un prinț. Un prânz rețesc.

Ciobrescu, care e un hăpăuc numărul unu, se 'ndoapă cât șapte, și se 'ndoapă atât de bine în cât capătă o indigestie... ca pe vreme de holeră.

Și nu credeți că ingratal ăsta s'a dus la alt doctor să se curarisească?

JOCURI

Joc de cuvinte

de d. Bernardus. Loco

Prin adăogarea unei litere la vorba leac, căpătăm vorba fleac.

Prin acelaș procedeu să se transforme:

- 1) Un nume feminin în obiect de bucatărie.
- 2) Un fluviu, într'o floare.
- 3) Un animal într'un zarzavat.
- 4) O băutură într'o unealtă de câmp.
- 5) Un aliment într'un animal.
- 6) Un nume bărbătesc într'un titlu de nobleță.
- 7) O poezie eroică într'un lucru de damă.
- 8) O armă antică într'un fel de grădină.
- 9) Un animal într'o haină.

Cupoanele și deslegările se trimet administrației, strada Brezoianu, 11.

Deslegarea saradei din «Universul Literar» No. 38, este:

Vârsta Tatălui 50 ani.
« Mamei 33 ani și 4 luni.
« Fiului 16 ani și 8 luni.
Total 99 ani 12 luni.

Persoanele care prin tragere la sorți, au câștigat câte unul din cele 10 volume-biblioteca acordate ca premii sunt următoarele:

- București: d-ra Irina Ionescu, d-na Elena Al. Teodorescu.
- Brăila: d-na Fany Irbesk.
- Botoșani: d. C. V. Tighilii.
- Buzău: d-ra Marie Constantinescu.
- Dolhești (Suceava): d-ra Aurora Gavrilovici.
- Craiova: d. Al. Bunescu.
- Fetești: d. Radu I. Dinulescu.
- Moreni-de-Jos (Vlașca): d-ra Paulina Mândricel.
- Târgoviște: d-ra Iosefina Blaer.

SFATURI CASNICE

Cum se cunoaște mierea curată.—Ca să cunoaștem dacă mierea e curată sau amestecată cu vre-un sirop, punem o lingură de spirt într'un pahar cu miere și o batem până ce mierea se disolvă complet. Dacă pe urmă mierea se depune pe fundul paharului, nu mai incipe încofală că e falsificată; în cazul contrariu e curată.

PUCHER BUCUREȘTI
148, CALEA VICTORIEI, 148

Nu cumpărați din altă parte, căci eu vând cu jumătate preț:

- 1 Bicicletă nouă . . . Lei 130.—
 - 1 Bicicletă roată liberă, automată lux . . . » 150.—
 - Anvelope . . . » 5.—
 - Camera . . . » 3.50
 - Dunlop, prima anvelopă . . . » 12.50
 - » camera . . . » 6.50
 - Continental, prima anvelopă . . . » 11.—
 - Continental, prima cameră . . . » 5.50
 - Centrum, prima anvel. . . » 9.50
 - Pedale perechea . . . » 4.—
 - Ort ce lanț . . . » 4.—
 - Pompe picior . . . » 2.20
 - Furca nouă . . . » 8.—
 - Lămpi acetilina . . . » 3.80
- Atelierul mecanic, cel mai efitin
Cereți catalogul

MODE

Ultimele noutăți din străinătate se văd cu prețuri foarte reduse

La „SABINA“

— Strada Lipscani 72, Etajul I —
Lângă Papagal
4 lei prefacearea unei pălării
In provincie contra ramburs.

5-100 LEI
Câștig Accesoriu zilnic!
afacere foarte reaă pentru clasa de sus și cea de jos, bogat și sărac, dăuă sau hărbat.
Cereți gratis detalii printr'o Carte poștală de 10 bani de la
A. S. Exportorenig, COPENHAGA K.K.

FĂINĂ NESTLÉ
LACTATA
Nutriment complet pentru copii, bolnavi și bătrâni.
Conține cel mai bun LAPTE din ALPI
Se vinde la toate drogeriile și farmaciile din Tara.

NOUILE PREMII

ALE ZIARULUI

„UNIVERSUL“

Cu incepere de astăzi, ziarul „Universul“ oferă abonaților săi următoarele mari și de valoare premii:

O VILA LA SINAIA

Construită anume anul acesta pentru abonații noștri, în poziția cea mai încântătoare a Sinaei, pe strada Fărnică.

Un Dormitor de bronz

Foarte elegant, de mare valoare, cumpărat de la *Industria Metalică Marcus*, B-dul Elisabeta No. 5.

Un Divan-Pat și un salonaș modern

Cumpărate de la marele magazin de mobile „*Centrala Marco Hattel Kremer*“, str. Carol No. 62.

Un mare piedestal de marmoră

Foarte frumos sculptat, pentru flori.

Una Bicicletă, una Pușcă de vânătoare și un pistol automat

Cumpărate de la marele magazin de arme, *B. D. Zissmann* calea Victoriei 44.

Un Gramofon perfecționat

O VIOARA

sistem Stradivarius
Cumpărate de la marele magazin *Jean Feder*, calea Victoriei No. 54.

Un flaut ornat cu fildeș, cumpărat de la magazinul *La Harpa*, c. Victoriei 3.

Un ceasornic de aur pentru bărbat și 10 pereche cereci cu 6 pietre diamant, cumpărate de magazin „*Ceasornicaria Colței*“.

Una pendulă de perete artistică lucrată, bătănd orele.

O elegantă pendulă de birou.

Doa fructiere, cumpărate de la marele magazin de horologerie și bijuterie *Th. Radivon*, Bulevardul Elisabeta No. 9.

Un inel de damă cu o piatră de valoare.

10 tablouri aquarele.

Șase ceasornice pentru bărbat.

Șase ceasornice „*Réveil*“.

20 abonamente pentru 6 luni la „*Veselia*“

10 abon. pentru 6 luni la „*Ziarul Călătoriilor*“

Cu toate că acordă aceste mari premii, „UNIVERSUL“ menține aceleași preturi de abonament adică:

— **Lei 18 pe un an; Lei 9.15 pe 6 luni; Lei 4.65 pe trei luni** —

Abonații mai primesc gratuit „UNIVERSUL LITERAR“, iar cei ce se abonează cu începere de azi mai primesc un volum din

— Memoriile Regelui Carol I —

Spre a participa la premiile acestea, abonații pe un an primesc 30 de bonuri; cei pe 6 luni, 14 bonuri; iar cei pe 3 luni, 5 bonuri.